

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра теорії та методики дошкільної освіти

**МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ
НАВЧАННІ ДІТЕЙ ІЗ ВАДАМИ МОВЛЕННЯ:
опорний конспект лекцій
у схемах і таблицях**

Частина I

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта

Мукачево – 2022

УДК 37.091.33:004:37.016:37.011.3-056.264(042.3)(075.8)

*Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри
теорії та методики дошкільної освіти
протокол №19 від 27 червня 2022 року*

*Розглянуто та рекомендовано до друку науково-методичною радою
Мукачівського державного університету
протокол №12 від «22» серпня 2022 року*

Укладач: Чекан О.І.: к.пед.н., доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти МДУ.

М 54

Методика застосування комп'ютерних технологій при навчанні дітей із вадами мовлення: опорні конспекти лекцій у схемах і таблицях з дисципліни «Методика застосування комп'ютерних технологій при навчанні дітей із вадами мовлення» для здобувачів спеціальності 016 Спеціальна освіта, першого бакалаврського рівня вищої освіти, Ч.І. / укладач О.І. Чекан - Мукачево: МДУ, 2022. – 56 с. (др.арк.1,9).

Перша частина опорного конспекту лекцій у схемах і таблицях з дисципліни «Методика застосування комп'ютерних технологій при навчанні дітей із вадами мовлення». У виданні представлено плани лекційних занять, опорні конспекти лекцій у схемах і таблицях, систему контрольних питань для опрацювання лекційного матеріалу й підготовки до практичних занять, завдання для самостійної роботи та список рекомендованої літератури.

Дане навчально-методичне видання адресовано здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність 016 Спеціальна освіта.

© МДУ, 2022

ЗМІСТ

Передмова	4
Тема 1. Можливості використання комп'ютерних технологій в умовах спеціального та інклюзивного навчання дітей із мовленнєвими порушеннями	8
Тема 2. Гігієнічні норми та рекомендації роботи за комп'ютером в умовах інклюзивного навчання дітей з вадами мовлення. Офтальмотренаж	13
Тема 3. Логопедичний супровід сімей засобами інформаційно-комунікаційних технологій	19
Тема 4. Теоретичні засади щодо впливу сенсорного виховання на розвиток мовлення	29
Рекомендована література	50

Передмова

Метою викладання навчальної дисципліни «Методика застосування комп'ютерних технологій при навчанні дітей із вадами мовлення» є формування уявлення у здобувачів про науково-теоретичні основи методики застосування комп'ютерних технологій у роботі з дітьми, що мають вади мовлення, розвиток і соціалізацію осіб із порушеннями мовлення; сприяти успішному оволодінню здобувачами освіти способів і прийомів застосування комп'ютерних технологій у роботі з дітьми, що мають вади мовлення, розкрити шляхи підготовки до професійної практичної діяльності вчителя-логопеда в установах системи освіти, охорони здоров'я і соціального забезпечення.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика застосування комп'ютерних технологій при навчанні дітей із вадами мовлення» є:

- проаналізувати можливості використання комп'ютерних технологій в умовах спеціального та інклюзивного навчання дітей із мовленнєвими порушеннями. Теоретичні засади щодо впливу сенсорного виховання на розвиток мовлення;

- обґрунтувати гігієнічні норми та рекомендації роботи за комп'ютером в умовах спеціального та інклюзивного навчання дітей із вадами мовлення.

Ознайомити із спеціальними вправами для очей (офтальмотренажем);

- ознайомити зі змістом та особливостями: форма панелі "Quadro", світлової бульбашкової колони VEMA TUBE, інтерактивного куба з аудіосистемою, фіброоптикою, рамкою вкладиш "Геометричні фігури МАКСІ", навчально-ігрового столу з підсвіткою, світловою панеллю «Нескінченний колодязь»; каркасного сухого басейну та м'якими сенсорними подушками «Музичне піаніно»;

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати:

- відомості щодо можливостей використання комп'ютерних технологій в умовах спеціального та інклюзивного навчання дітей із мовленнєвими порушеннями;

– гігієнічні норми та рекомендації роботи за комп'ютером в умовах інклюзивного навчання дітей з вадами мовлення. Офтальмотренаж;

– сучасні напрями та переваги використання комп'ютерних технологій у професійній діяльності логопеда;

– способи логопедичного супроводу сімей засобами інформаційно-комунікаційних технологій;

– теоретичні засади щодо впливу сенсорного виховання на розвиток мовлення

вміти:

– використовувати можливості КТ в корекційно-розвивальній роботі дітей з вадами мовлення;

– користуватися технологіями, а саме: арома панель "Quadro", світлова бульбашкова колона VEMA TUBE, інтерактивний куб з аудіосистемою, фіброоптика, рамка вкладиш "Геометричні фігури МАКСІ", навчально-ігровий стіл з підсвіткою, світлова панель «Нескінченний колодязь», каркасні сухі басейни, м'які сенсорні подушки «Музичне піаніно» та інші.

Курс конспекту лекцій із дисципліни «Методика застосування комп'ютерних технологій при навчанні дітей із вадами мовлення» складається із двох частин. У даному початково-методичному виданні укладачем подано частину I.

Перша частина конспекту лекцій містить основні теми з курсу «Методика застосування комп'ютерних технологій при навчанні дітей із вадами мовлення», вивчення яких надасть здобувачам освіти ґрунтовний аналіз знань стосовно теоретичних засад використання інформаційно-комп'ютерних технологій в корекційно-розвивальній роботі дітей з вадами мовлення.

Прослуховування курсу забезпечить формування у здобувачів системи компетентностей, які є критеріями оцінки якості знань з курсу.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНІЙ РОБОТІ ДІТЕЙ З ВАДАМИ МОВЛЕННЯ

Тема 1. Можливості використання комп'ютерних технологій в умовах спеціального та інклюзивного навчання дітей із мовленнєвими порушеннями.

Застосування комп'ютерних технологій у роботі логопеда. Особливості інклюзивного навчання дітей із мовленнєвими порушеннями. Практичний досвід розвинених зарубіжних країн. Комплекс Speechviewer 1.0 («Видима мова», версія 1.0)

Тема 2. Гігієнічні норми та рекомендації роботи за комп'ютером в умовах інклюзивного навчання дітей з вадами мовлення. Офтальмотренаж.

Комп'ютер. Його недоліки. Правила роботи за комп'ютером. Тривалість роботи на комп'ютері. Офтальмотренаж (спеціальні вправи для очей). Поради батькам.

Тема 3. Логопедичний супровід сімей засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

БКДО щодо роботи співпраці педагогів та батьків. Інноваційні дистанційно-інтерактивні форми роботи з використанням ІКТ комплексного корекційно-логопедичного впливу в межах тріади «дитина-логопед-сім'я». Дистанційно-інтерактивні форми роботи із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій під час корекційно-логопедичного впливу в межах тріади «дитина-логопед-сім'я». Логопедична організовано-освітня діяльність як основна форма корекційного навчання. Напрямки використання ІКТ в корекційній роботі (логопедія) та співпраці із батьками. Комп'ютеризовані ігри для використання

ІКТ в корекційних цілях та співпраці із батьками. Принципи використання ІКТ в логопедії та співпраці із батьками.

Тема 4. Теоретичні засади щодо впливу сенсорного виховання на розвиток мовлення.

Методи сенсорного виховання Марія Монтесорі щодо його впливу на розвиток мовлення. Сенсорна кімната в корекційно-розвивальній роботі дітей з вадами мовлення. Арома панель "Quadro". Світлова бульбашкова колона VEMA TUBE. Інтерактивний куб з аудіосистемою. Фіброоптика. Рамка вкладиш "Геометричні фігури МАКСІ". Навчально-ігровий стіл з підсвіткою. Світлова панель «Нескінченний колодязь». Каркасні сухі басейни. М'які сенсорні подушки «Музичне піаніно».

Тема 1. МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ СПЕЦІАЛЬНОГО ТА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ

План

1. Застосування комп'ютерних технологій у роботі логопеда
2. Особливості інклюзивного навчання дітей із мовленнєвими порушеннями
3. Практичний досвід розвинених зарубіжних країн
4. Комплекс Speechviewer 1.0 («Видима мова», версія 1.0)

Ключові слова: комп'ютерні технології, інклюзивне навчання, дистанційне навчання, універсальний комп'ютерний комплекс.

1.Застосування комп'ютерних технологій у роботі логопеда

Використання комп'ютерних технологій сьогодні є новим етапом в освітньому процесі. Вчителі-логопеди не лише не залишилися осторонь, але й активно включилися в процес і продуктивно використовують ІКТ (інформаційно-комп'ютерні технології) в своїй практиці.

На даний час розробляється все більше і більше комп'ютерних логопедичних ігор, завдань, які сприяють збагаченню словника, розвитку зв'язного мовлення дітей, покращують фонематичне сприйняття тощо.

Існують такі комп'ютерні ігри як «Буквений дощик», «Прийменник», «Склади слово», «Склади речення за малюнками», «Артикуляційна гімнастика» тощо. Використання ІКТ під час проведення логопедичних занять допомагає цікавіше і переконливіше подавати матеріал. Вихованці з великою цікавістю виконують запропоновані завдання, працюючи самостійно або в парах. Використання ІКТ у логопедичній роботі допомагає оптимізувати, індивідуалізувати процес навчання, розширює можливості роботи з наочним матеріалом, що сприяє успішному досягненню поставленої мети (див. опорну схему).

Переваги використання комп'ютерних ігор у роботі логопеда:

- ✓ підвищення мотивації дітей;
- ✓ допомагає цікавіше і переконливіше подавати матеріал;
- ✓ розвиток фонематичного сприйняття;
- ✓ допомагає оптимізувати, індивідуалізувати процес навчання;
- ✓ розширює можливості роботи з наочним матеріалом;
- ✓ вихованці з цікавістю виконують запропоновані завдання.

ОПОРНА СХЕМА

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У РОБОТІ ЛОГОПЕДА

Але комп'ютери потрібно використовувати в міру, обережно. Комп'ютер повинен не замінювати педагога, а тільки доповнювати.

Враховуючи те, що основними видами у молодшому шкільному та дошкільному віці є ігрова і конструктивна діяльність, велике значення має використання таких педагогічних технологій, які мають яскраво виражений моделюючий характер. Вони дають можливість формувати поруч з мовленнєвими і немовленнєві види діяльності. За допомогою леґо-конструктора можна працювати над лексичними, граматичними темами (скільки вікон, ягідок на кущах і т.д.). Леґо-терапія виховує увагу, посидючість, акуратність, точність у виконанні конструкцій.

2.Особливості інклюзивного навчання дітей із мовленнєвими порушеннями

Проблема реалізації прав людини на навчання є однією із наріжних у загальному світовому просторі. Гострота її обумовлена тим, що особи, які володіють правом на освіту, мають спеціальні потреби. Тобто це люди, які мають ті чи інші прояви ушкодження психо-фізичного розвитку.

Як навчати цю категорію дітей? Це питання людство намагалося вирішити впродовж тривалого часу. Результатом пошуку стала вибудована система чіткої

диференціації дітей за проявом дефекту та створення відповідного типу освітніх закладів для тієї чи іншої категорії дітей, які впродовж всього часу навчання були замкнені у своєрідному колі обмежених можливостей через наявний дефект.

Втім, сучасні світові тенденції щодо гуманізації і демократизації та підвищення якості освіти спричинили реформацію уставленого підходу до реалізації прав людини на освіту та впровадження інноваційних технологій. Зокрема, нова система навчання – інклюзивна, спрямована на реалізацію рівного права на освіту будь - якої особи вже на ранніх етапах без таврування її терміном - інвалід. Прогресивність такого підходу полягає у створенні єдиного освітнього середовища для всіх дітей, на основі принципу дотримання прав дитини на якісну освіту.

3.Практичний досвід розвинених зарубіжних країн

Практичний досвід розвинених країн Західної Європи, Канади, США, які вже впродовж тривалого часу впроваджують інклюзивну модель освіти, свідчить про успішність цього процесу впровадження та отримання вагомих результатів, як для осіб із спеціальними потребами, так і для суспільства в цілому.

Одним із напрямів щодо підвищення ефективності та якості корекційного процесу в умовах спеціальної та інклюзивної освіти є впровадження методик, що базуються на основі використання цифрової техніки, зокрема використання комп'ютера, його складових, створення різнопрофільних корекційних та навчальних програм.

Вивчаючи досвід фахівців з методики використання комп'ютерних технологій, можна стверджувати, що роль комп'ютерних технологій у освітньо-виховному процесі надає корекційному педагогу низку переваг, зокрема: можливість вийти за межі традиційних методів навчання; додаткова мотивація навчальної діяльності, особливо у випадках, коли інші засоби безсилі; принципово нові «обхідні шляхи» для формування, розвитку й удосконалення корегованих функцій; проектування нових змістових напрямків; розширення можливостей використання різних аналізаторних систем у процесі роботи;

створення під час занять різноманітних ситуацій спілкування; привчання дитини самостійності у навчанні та самоконтролю; розвиток дрібної моторики у дитини; оволодіння дитиною основами комп'ютерної грамоти.

4.Комплекс Speechviewer 1.0 («Видима мова», версія 1.0)

Одним з перших було створено програмно-апаратний комплекс Speechviewer 1.0 («Видима мова», версія 1.0) корпорацією ІВМ (представлено у Європі у 1989 році, а в 90-х роках пройшов адаптацію та почав використовуватися у вітчизняній дефектологічній практиці). Як відомо, для моделі інклюзивної світи одним з важливих компонентів є організація дистанційної освіти, що дозволяє реалізувати два головних завдання: освіта для всіх та освіта впродовж життя. Під дистанційною освітою мається на увазі комплекс освітніх послуг, що надаються широким верствам населення в країні та за її межами за допомогою спеціалізованого інформаційно-освітнього оточення. При цьому дистанційна освіта як комплекс освітніх послуг, що надаються дітям-інвалідам, базується на засобах обміну корекційно-навчальною інформацією на відстані (супутникове телебачення, радіо, комп'ютерний зв'язок тощо).

Під час навчального або корекційного процесу відбувається як спілкування між викладачем та дитиною (батьками дитини) у режимі онлайн, так і виконання учнем завдань, що надсилаються йому електронним засобом, а потім з відправкою результатів у центр дистанційного навчання або навчального закладу.

Контрольні питання для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних занять

1. Проаналізувати можливості застосування комп'ютерних технологій у роботі логопеда.
2. У чому полягають особливості інклюзивного навчання дітей із мовленнєвими порушеннями.
3. Охарактеризувати практичний досвід розвинених зарубіжних країн.
4. Обґрунтувати програмноапаратний комплекс Speechviewer 1.0 («Видима мова», версія 1.0).

Завдання для самостійної роботи

1. Складіть тези лекції для батьків на тему «Особливості інклюзивного навчання дітей із мовленнєвими порушеннями».
2. Зробіть порівняльну характеристику щодо практичного досвіду розвинених зарубіжних країн та України.

Література [3; 11; 14; 15]

Тема 2. ГІГІЄНІЧНІ НОРМИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ РОБОТИ ЗА КОМП'ЮТЕРОМ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ВАДАМИ МОВЛЕННЯ. ОФТАЛЬМОТРЕНАЖ

План

1. Комп'ютер. Його недоліки.
2. Правила роботи за комп'ютером.
3. Тривалість роботи на комп'ютері.
4. Офтальмотренаж (спеціальні вправи для очей).
5. Поради батькам.

Ключові слова: комп'ютер, офтальмотренаж, робота з комп'ютером.

1.Комп'ютер. Його недоліки

Як і будь-які заняття, комп'ютерні ігри вимагають часу, правильного застосування, терпіння та турботи дорослих. Є відповідні обмеження.

Надмірне спілкування з комп'ютером може не лише призвести до погіршення зору дітей, порушення здоров'я через сковану позу, а й негативно позначитися на їхньому психічному здоров'ї (див. опорну схему).

Комп'ютер

Недоліки	Переваги
-вимагає багато сил та терпіння батьків -погіршення зору , виникання хвороб - електромагнітне випромінювання -несприятливо впливає на працездатність -ігроманія -уникання живого спілкування	- корисна інформація - є безліч хороших ігор -багато цікавого матеріалу - розвиток пам'яті та мислення

ОПОРНА СХЕМА Переваги та недоліки комп'ютера

2.Правила роботи за комп'ютером.

Але якщо дотримуватись певних правил, можна уникнути негативного впливу комп'ютера.

– Комп'ютер потрібно розташувати в кутку чи задньою стінкою до стіни (краще не внутрішньої).

– Слід правильно оформити робоче місце дитини за комп'ютером. Стілець обов'язково має бути зі спинкою.

– Екран комп'ютера потрібно розмістити не менше як за 50—70 см від дитини (що далі, то краще), щоб її погляд був спрямований перпендикулярно до центру екрана.

– Сидіти слід прямо або злегка нахилившись уперед, із невеликим нахилом голови. Між корпусом тіла й краєм столу зберігається вільний простір не менше як 5 см. Руки вільно лежать на столі. Ноги зігнуті в тазостегновому й колінному суглобах під прямим кутом і розташовані під столом на підставці. Стіл, на якому стоїть комп'ютер, необхідно по-ставити в добре освітлене місце, але так, щоб на екрані не було відблисків.

– Слід простежити, чи є відблиски на екрані комп'ютера. Якщо вони є, то: змініть кут нахилу екрана; перемістіть у кімнаті всі предмети, які відображаються на екрані; спробуйте опустити освітлювальні прилади або електролампочки нижче; закрийте люмінесцентні лампи решітками; поверніть екран монітора так, щоб він стояв перпендикулярно до приладів освітлення; відрегулюйте освітлення екрана ручками яскравості й контрастності.

– Необхідно забезпечити максимальну фокусну відстань.

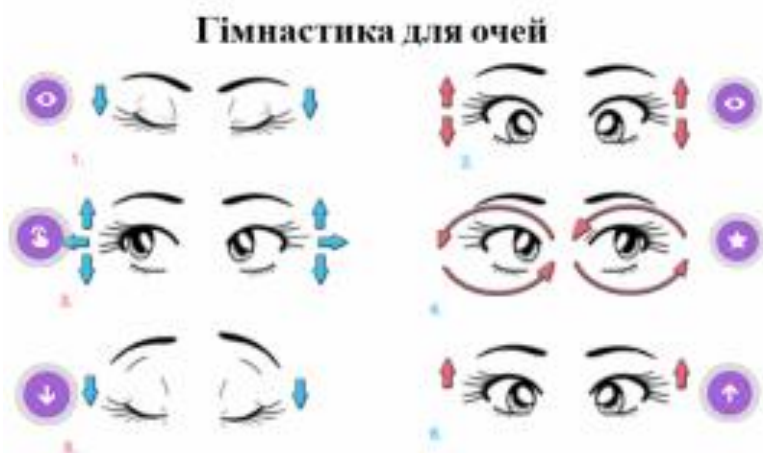
– У приміщенні, де працює комп'ютер, потрібне щоденне вологе прибирання. Тому підлогу в кімнаті не варто покривати килимом.

– Вважають, що наші зелені друзі — кактуси — також допомагають зменшити негативний вплив комп'ютера.

– Частіше провітрювати кімнату. Акваріум або інші ємності з водою збільшують вологість повітря.

Запобігти перевтомі можна так: слід обмежити тривалість роботи дитини за комп'ютером, робити гімнастику для очей, правильно облаштувати робоче місце, використовувати тільки якісні програми відповідно до віку дитини.

І, звичайно, не варто забувати про загальнофізичну гімнастику, яка дасть змогу уникнути застою крові в судинах, її загушення й негативних наслідків гіподинамії (див. опорну схему).

**ОПОРНА СХЕМА
ГІМНАСТИКА ДЛЯ ОЧЕЙ**

3. Тривалість роботи на комп'ютері.

Максимальна одноразова тривалість роботи на комп'ютері не має бути більшою, ніж зазначено нижче:

- для дітей 6 років I-II груп — 15 хвилин на день
- для дітей 6 років III групи — 10 хвилин на день;
- для дітей 5 років I-II груп — 10 хвилин на день;
- для дітей 5 років III групи — 7 хвилин на день;
- для дітей 6 років, які належать до групи ризику за станом зору, — 10 хвилин на день;
- для дітей 5 років, які належать до групи ризику за станом зору, — 7 хвилин на день.

Час дня, що рекомендовано для занять на комп'ютері:

- ✓ перша половина дня — оптимальна;

✓ друга половина дня — допустима.

Заняття з використанням комп'ютера у другій половині дня слід проводити в період другого підйому добової працездатності, в інтервалі від 15 год 30 хв до 16 год 30 хв, після денного сну і полуденка. Максимальна тривалість роботи, що рекомендовано на комп'ютері протягом тижня для дітей 5 і 6 років,— 1-2 рази. Дні тижня, що рекомендовано для занять на комп'ютері,- вівторок, середа. У п'ятницю займатися на комп'ютері небажано.

З метою профілактики зорового стомлення доцільно проводити офтальмотренаж (спеціальні вправи для очей).

Зорову гімнастику проводять двічі протягом розвивального заняття з використанням комп'ютера: перший раз — усередині роботи на комп'ютері (після 5 хвилин роботи для п'ятирічних і після 7-8 хвилин для шестирічних дітей) і другий раз — після завершення роботи на комп'ютері або після завершення всього розвивального заняття з використанням комп'ютера.

4.Офтальмотренаж (спеціальні вправи для очей)

Тривалість зорової гімнастики у всіх випадках дорівнює 1 хвилині.

Зорова гімнастика під час роботи на комп'ютері.

Вправа № 1 (із зоровими мітками).

У кабінеті заздалегідь підвищено високо на стінах, у кутках яскраві зорові мітки. Ними можуть бути іграшки або кольорові картинки (4-6 міток). Наприклад, у центрі стіни розміщують машину (або голуба, літачка, чи метелика). У кутах під стелею стіни — кольорові гаражі. Дітям пропонують простежити поглядом за машиною, що рухається в гараж або на ремонтний майданчик. Голуб може «летіти» на гілочку або в будиночок.

Вправа № 2 (із зоровими мітками і поворотами голови)

Виконують так само, як попередню вправу, але діти повинні виконувати її з поворотами голови.

Ігровим об'єктом є ялиночка, яку потрібно прикрасити. Іграшки, необхідні для цього, діти повинні знайти у кабінеті.

Вправа № 3

Заплющити очі, сильно напружуючи очні м'язи, на рахунок 1-4, потім розплющити очі, розслабивши м'язи очей, подивитися вдалечінь через вікно на рахунок Повторити 4-5 разів.

Вправа №4

Не повертаючи голови, подивитися праворуч і зафіксувати погляд на рахунок 1-4, потім розплющити очі, розслабивши м'язи очей, по-дивитися вдалечінь на рахунок 1-6.

5. Поради батькам

Дозволяти або не дозволяти дітям гратися в комп'ютерні ігри?

Самі для себе визначте, що ви хочете отримати від комп'ютера? Щоб дитина просто була зайнята та не заважала вам? Або, можливо, ви прагнете розвинути в дитині які-небудь навички та уміння? А може, ви переживаєте, щоб у вашої дитини все було не гірше, ніж в інших?

Якщо причина того, що ви дозволяєте вашому малюкові сидіти за комп'ютером і гратися в комп'ютерні ігри,— бажання просто зайняти його, щоб він вам не досаждав, відразу будьте готові до того, що через певний час вам буде важко відірвати дитину від монітора.

Друга причина — розвиток. Ви можете розвивати малюка за допомогою фарб, олівців, конструкторів, пластиліну, книжок і настільних ігор!

Час, що малюк проводить за комп'ютером, ви повинні обмежити і суворо контролювати.

Щоб зрозуміти, чи підходить гра за віком, до даних, позначених на етикетці, додавайте від 3 до 6 місяців, якщо малюк легко збуджується, емоційно нестійкий, виявляє ознаки ігроманії, залежність від ігор або йому менше 6-7 років. Віддавайте перевагу іграм із тими персонажами, що вже знайомі вашій дитині за казками, мультиками або вашими розповідями. Якщо ви відчули, що комп'ютерна гра починає «затягувати» дитину, швидше намагайтеся наповнити її життя гарними враженнями (див. опорну схему).

Поради

- ✓ Займайтеся з дитиною за допомогою розвивальних ігор
- 1. Ігри для вивчення навколишнього світу
- 2. Ігри для вивчення іноземних мов
- 3. Інтерактивні книги
- 4. Дошкільникам можете запропонувати –пазли
- 5. Ігри для абстрактного мислення
- ✓ Обмежуйте час використання комп'ютера
- ✓ Забезпечте дитині реальні емоції
- 1. Сходіть в зоопарк, кіно, басейн
- ✓ Для початку пограйтеся в комп'ютерну гру самі, щоб зрозуміти, чи підходить вона дитині

ОПОРНА СХЕМА ПОРАДИ БАТЬКАМ

Контрольні питання для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних занять

1. Проаналізувати гігієнічні норми та рекомендації роботи за комп'ютером в умовах інклюзивного навчання.
2. Охарактеризувати основні недоліки комп'ютера в умовах інклюзивного навчання.
3. Висвітлити правила роботи за комп'ютером.
4. Обґрунтувати тривалість роботи на комп'ютері.
5. Відобразити спеціальні вправи для очей (Офтальмотренаж).
6. Проаналізувати поради батькам при роботі за комп'ютером в умовах інклюзивного навчання дітей з вадами мовлення.

Завдання для самостійної роботи

1. Обґрунтуйте положення: «Комп'ютер є розвиваючим і збагачуючим засобом самостійної діяльності дітей».
2. Зробіть порівняльну характеристику функцій комп'ютерних програм різних напрямків у логопедичній роботі.
3. Складіть тези лекції для батьків на тему «Комп'ютерні технології в системі логопедичної роботи. Правила роботи за комп'ютером».
4. Розробіть логопедичне заняття із використанням офтальмотренажу (спеціальні вправи для очей).
5. Розробіть поради батькам щодо використання ІКТ у логопедичній роботі.

Література [2; 3; 9; 12]

Тема 3. ЛОГОПЕДИЧНИЙ СУПРОВІД СІМЕЙ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

План

1. БКДО щодо роботи співпраці педагогів та батьків
2. Інноваційні дистанційно-інтерактивні форми роботи з використанням ІКТ комплексного корекційно-логопедичного впливу в межах тріади «дитина-логопед-сім'я»
3. Дистанційно-інтерактивні форми роботи із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій під час корекційно-логопедичного впливу в межах тріади «дитина-логопед-сім'я»
4. Логопедична організовано-освітня діяльність як основна форма корекційного навчання
5. Напрямки використання ІКТ в корекційній роботі (логопедія) та співпраці із батьками
6. Комп'ютеризовані ігри для використання ІКТ в корекційних цілях та співпраці із батьками
7. Принципи використання ІКТ в логопедії та співпраці із батьками

Ключові слова: сім'я, інноваційно-комунікативні технології, форми роботи, корекційно-розвивальні процеси, мовленнєві порушення, логопедична робота

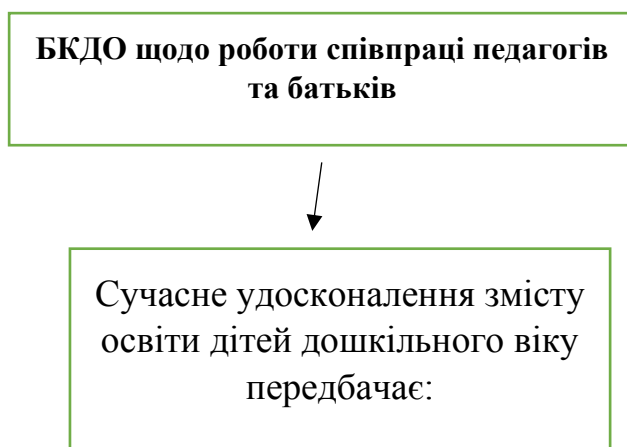
1.БКДО щодо роботи співпраці педагогів та батьків

Робота з батьками мало обговорюється і мало згадується у ході професійної підготовки. Якщо ми маємо тісний зв'язок з дітьми без співпраці батьків, то це суттєво впливає на якість освітніх послуг.

Батьків дітей з ООП можна поділити на 2 категорії: ті батьки які прийняли ситуацію з особливою дитиною, адаптують дитину, займаються корекцією і т.д. 2 категорія – батьки які не визнають труднощів, не визнають особливих потреб

свої дитини. Тому педагогам необхідно розвивати спеціальні комунікативні навички для того, щоб зуміти налагодити взаємодію з такими батьками.

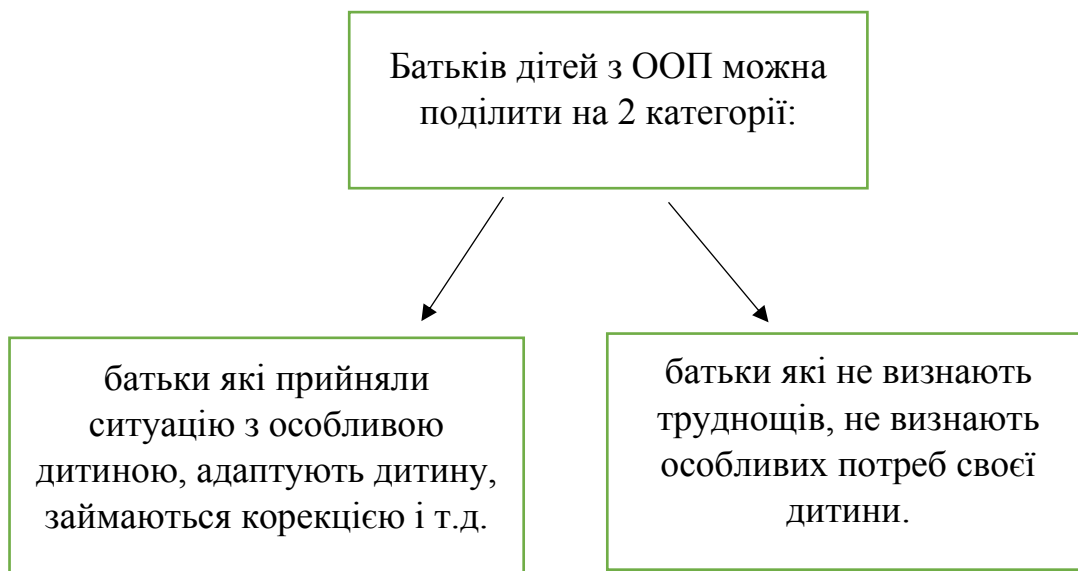
Одним із можливих варіантів партнерства, співпраці батьків вихованців із ООП та педагогів, одним із засобів підвищення якості роботи педагогів з батьками вихованців є саме використання інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ). Це питання аналізуватиметься у наступних темах даного курсу (див. опорну схему).

- ✓ запровадження принципу педагогіки партнерства, що ґрунтується на співпраці дитини, педагога і батьків або осіб які їх замінюють;
- ✓ забезпечення рівного доступу дітей до закладів освіти,
- ✓ втілення особистісного, орієнтованого, компетентісного, діяльнісного, соціокультурного та інтегрованого підходів;
- ✓ реалізації самостійної творчої діяльності дитини в освітньому процесі з урахуванням вікових особливостей психофізичного розвитку дітей;
- ✓ ігрової діяльності як провідної та принципу навчання через гру як наскрізної у взаємодії з дитиною.

ОПОРНА СХЕМА БКДО ЩОДО СПІВПРАЦІ ПЕДАГОГІВ ТА БАТЬКІВ

Звісно, що робота за батьками нормотипових дітей відрізняється від роботи з батьками дітей, що мають ООП (див. опорну схему).

ОПОРНА СХЕМА БКДО ЩОДО КАТЕГОРІЇ БАТЬКІВ

2.Інноваційні дистанційно-інтерактивні форми роботи з використанням ІКТ комплексного корекційно-логопедичного впливу в межах тріади «дитина-логопед-сім'я»

Важлива роль у формуванні особистості дитини, зокрема у розвитку її мовлення, належить сім'ї. Упродовж останнього десятиліття спостерігається значне збільшення кількості дітей з мовленнєвими порушеннями первинного та вторинного генезу.

Особливе значення для успішності подолання мовленнєвих порушень, а також їх профілактики є співпраця логопеда та батьків.

Одним з інноваційних та перспективних підходів до організації та здійснення логопедичного супроводу сімей вважаємо впровадження дистанційно-інтерактивних форм роботи із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ).

3. Дистанційно-інтерактивні форми роботи із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій під час корекційно-логопедичного впливу в межах тріади «дитина-логопед-сім'я»

На сучасному етапі включення батьків у корекційно-розвитковий процес збулось до обмежених традиційних форм роботи логопеда з батьками у процесі корекції мовленнєвих порушень.

Теоретичні й практичні аспекти логопедичного супроводу сім'ї, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення, відображені в дослідженнях В.Кисличенко. Логопедичний супровід розглядається як цілеспрямована, послідовна, неперервна дія, найбільш важливою складовою якої є системна, узгоджена робота логопеда та сім'ї дитини.

Вважаємо, що розширити можливості традиційної взаємодії з батьками допоможуть інноваційні дистанційно-інтерактивні форми роботи з використанням ІКТ. Такий систематичний, цілеспрямований, неперервний дистанційно-інтерактивний логопедичний супровід сімей покликаний підвищити ефективність впливу на свідомість батьків з метою попередження та подолання мовленнєвих порушень у дітей, а також підвищення результативності корекційно-розвиткового процесу.

3.1 Форми роботи логопеда з батьками

Умовно визначають основні форми роботи логопеда з батьками:

- індивідуальні;
- масові.

Дистанційно-інтерактивні форми роботи є найбільш адекватною відповіддю на виклики сьогодення. За наявності сучасних вони стають зручними, доступними та розглядаються як постійний, безперервний процес, який відбувається у вільний час, у комфортних умовах.

Дистанційно-інтерактивну взаємодію з батьками від традиційних форм співпраці відрізняють такі характерні риси:

- охоплення

- гнучкість (можливість отримувати та обмінюватись інформацією в зручний час, у зручному для себе темпі й місці, при цьому час для взаємодії та співпраці не регламентується);

- економічність (ефективне використання площ, технічних та транспортних засобів; мультидоступ до інформації знижує витрати на підготовку, організацію та реалізацію просвітницької діяльності та корекційно-розвиткового процесу);

- модульність (створення можливості із набору незалежних просвітницьких напрямків обирати найбільш актуальний, той, що відповідає індивідуальним або груповим потребам);

- технологічність;

- паралельність;

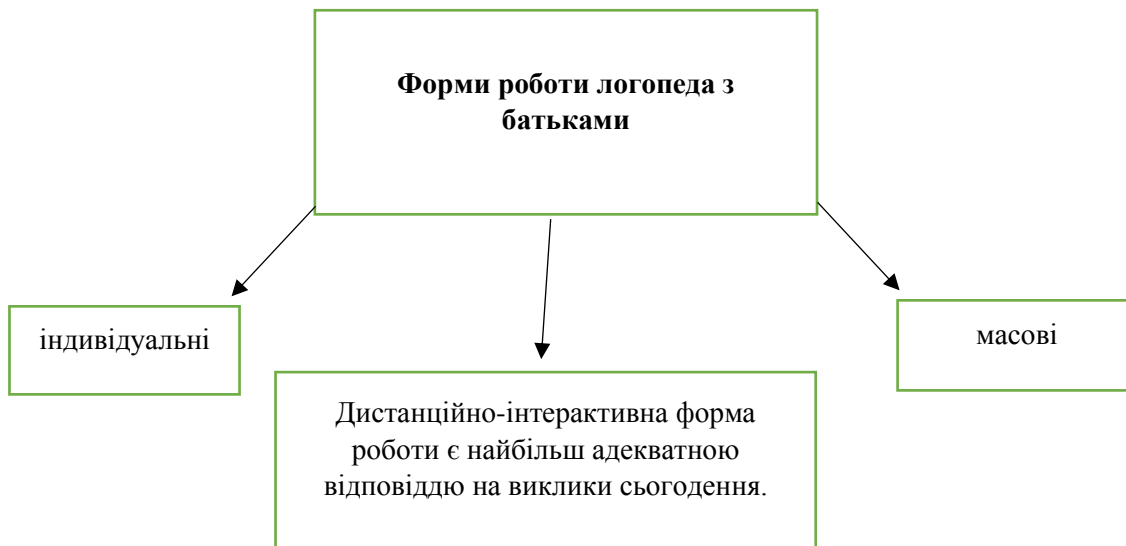
- соціальна рівноправність;

- нова роль логопеда (дистанційно-інтерактивні форми роботи розширюють й оновлюють роль логопеда, що повинен координувати корекційно-розвитковий процес, постійно вдосконалювати підібраний матеріал, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень й інновацій).

Інтерактивні форми просвітницької роботи в логопедичній практиці передбачають: виступи на радіо та телебаченні; публікації у пресі; написання статей до різних друкованих видань; випуск друкованої продукції.

У якості основних засобів ми обрали сучасні ІКТ, зокрема: тематичні сайти та блоги, електронну пошту, соціальні мережі, відеоконференції, онлайн-консультації, спілкування у месенджерах, форуми, sms-повідомлення.

Отже, реалізація співпраці логопеда з батьками повинна відбуватись поетапно та передбачати цілеспрямоване, систематичне використання дистанційно-інтерактивних форм роботи із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Результативність такої взаємодії детермінована керованим зворотнім зв'язком, завдяки якому підвищується ефективність логопедичного супроводу сімей та результативність корекційно-розвиткового процесу (див. опорну схему).

ОПОРНА СХЕМА ФОРМИ РОБОТИ ЛОГОПЕДА З БАТЬКАМИ

4. Логопедична організовано-освітня діяльність, як основна форма корекційного навчання

Основною метою логопедичної служби освітньої установи є корекція мовних порушень. Дошкільний вік найбільш сприятливий для розвитку і формування мови у дітей, а її недоліки в цей час легше і швидше долаються.

В даний час одним з основних завдань вчителя-логопеда є пошук і розробка нових, більш ефективних методів і прийомів роботи з дітьми.

Сучасна дійсність додала нам ще один засіб для успішної роботи - це інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), які міцно входять в усі сфери життя людини. Вікіпедія дає чітке визначення терміну ІКТ - це технології доступу до різних інформаційних джерел та інструментів спільної діяльності, спрямовані на отримання конкретного результату.

Використання ІКТ в освітньому процесі - це один із сучасних напрямків у дошкільній освіті. Засоби інформаційно-комунікативних технологій допомагають педагогу урізноманітнити форми підтримки освітнього процесу, підвищити якість роботи з батьками, а також популяризувати діяльність педагогів та дошкільного навчального закладу в цілому.

Мовна карта. У мовну карту вносяться результати обстеження усного мовлення. Структура мовної карти - традиційна, форма - електронна. Після заповнення всіх пунктів документа мовна карта виводиться в друк. Для проведення діагностики використовуються демонстраційні презентації, що містять наочний матеріал обстеження за різними напрямками і з урахуванням вікових особливостей дитини.

Можливості ІКТ в даному напрямку:

- підвищення мотивації дітей до важких для них видів діяльності;
- автоматизація мовних навичок з корекцією звуковимови;
- розвиток впевненого мовної поведінки і усунення тривожних станів, общеневротичних і логоневротичних проявів;
- підвищення ефективності засвоєння матеріалу дітьми;
- підвищення швидкості матеріалу запам'ятовування (включаються три види пам'яті дітей: зорова, слухова, моторна);
- реалізація індивідуального підходу;
- можливість фіксування змісту з багаторазовим поверненням до нього;
- абсолютно новий рівень реалізації принципу науковості (намальовані картинки замінюються фотографіями і відеороликами, що дозволяють демонструвати реальні об'єкти, явища, які не можна побачити в повсякденному житті);

5. Напрямки використання ІКТ в корекційній роботі (логопедія) та співпраці із батьками

Напрямки використання ІКТ:

- використання інтерактивної дошки;
- створення власних мультимедійних проектів;
- використання Інтернет-ресурсів;
- використання комп'ютерних програм.

Загальна тривалість занять повинна складати 25-30 хв, з яких 5-7 хв. діти знаходяться безпосередньо за комп'ютером, а інші мультимедійні засоби (презентації, комп'ютерні ігри) ще 5-10 хв.

В даний час використання в освітній діяльності з дітьми дошкільного віку інформаційно - комунікаційних технологій стало необхідною умовою навчання і соціальної адаптації дитини, а особливо дітей з обмеженими можливостями здоров'я (ОВЗ).

Дуже важливим в процесі корекції порушень звуковимови є етап автоматизації і введення звуку в самостійне мовлення. Для цього використовуються короткометражні мультиплікаційні ролики, озвучені дорослим. Діти повторюють за диктором мовний матеріал, а потім самостійно вимовляють його, озвучуючи героїв.

Звертаємося до наступного напрямку роботи з дошкільнятами, які мають мовні порушення - розвиток зв'язного мовлення. Можна створити серію мультимедійних презентацій за основними лексичними темами, кожна з яких містить достатню кількість ілюстративного і текстового матеріалу для отримання знань з досліджуваної теми, закріплення отриманих знань, а також виконання різних перевірочних завдань.

6.Комп'ютеризовані ігри для використання ІКТ в корекційних цілях та співпраці з батьками

У логопедичної практиці можна використовувати такі комп'ютеризовані гри: - «Ігри для Тигри»; Інтерактивний розвиваючий посібник для індивідуальних і групових занять «Дошkolка», в якому серія інтерактивних розвиваючих програм націлена на організацію різнобічної роботи з дітьми дошкільного віку за основними напрямками розвитку дітей.

Головна умова взаємодії з сім'єю - спілкування в системі «педагог - дитина - батьки». Основними формами взаємодії з батьками в умовах ЗДО є батьківські збори, лекції для батьків, оформлення наочної інформації, круглі столи.

Використання ІКТ відкриває широкі можливості для оптимізації діяльності логопеда та створення сучасного предметно-розвивального середовища для дітей з особливими освітніми потребами. Для роботи використовуються стандартні програми Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Power Point, Microsoft Publisher, програвач Windows Media.

Корекційно-виховна робота з дітьми, що мають ООП, передбачає використання спеціалізованих або адаптованих комп'ютерних програм (головним чином навчальних, діагностичних і розвиваючих). Ефект їх застосування залежить від професійної компетенції педагога, вміння використовувати нові можливості, включати ІКТ в систему навчання кожної дитини, створюючи велику мотивацію і психологічний комфорт, а також надаючи вихованцю свободу вибору форм і засобів діяльності.

7.Принципи використання ІКТ в логопедії та співпраці з батьками

Використання ІКТ в логопедії здійснюється на основі наступних принципів:

-Принцип полісенсорного підходу до корекції мовних порушень. ІКТ дозволяють працювати над розвитком наступних характеристик: - звуковимови; - просодичні компоненти мови; - фонематичний аналіз і синтез, фонематичні уявлення; - лексико-граматичні засоби мови; - артикуляційна моторика; - дрібна моторика; - зв'язне мовлення.

- Принцип розвиваючого і диференційованого навчання дітей. Можливість об'єктивного визначення зон актуального і найближчого розвитку дітей з порушеннями мовлення.

- Принцип системності і послідовності навчання.

- Принцип доступності навчання.

- Принцип індивідуального навчання.

-Принцип об'єктивної оцінки результатів діяльності дитини

-Принцип ігрової стратегії та введення дитини в проблемну ситуацію.

-Принцип виховує навчання. Виховання у дітей - вольових і моральних якостей.

-Принцип інтерактивності комп'ютерних засобів навчання.

Отже, комп'ютерні технології є ще одним ефективним способом формування правильного мовлення і корекції її недоліків. Використання ІКТ органічно доповнює традиційні форми роботи логопеда, розширюючи можливості організації взаємодії логопеда з іншими учасниками освітнього процесу, що дозволяє значно підвищити ефективність корекційної роботи.

Контрольні питання для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних занять

1. Аргументуйте інноваційні дистанційно-інтерактивні форми роботи з використанням ІКТ комплексного корекційно-логопедичного впливу в межах тріади «дитина-логопед-сім'я».

2. Аргументуйте дистанційно-інтерактивні форми роботи із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій під час корекційно-логопедичного впливу в межах тріади «дитина-логопед-сім'я».

3. Проаналізуйте форми роботи логопеда з батьками.

4. Висвітліть логопедичну організовано-освітню діяльність як основну форму корекційного навчання.

5. Назвіть та обґрунтуйте напрямки використання ІКТ в корекційній роботі (логопедія) та співпраці із батьками.

6. Проаналізуйте комп'ютеризовані ігри для використання ІКТ в корекційних цілях та співпраці із батьками.

7. Назвіть та охарактеризуйте принципи використання ІКТ в логопедії та співпраці із батьками.

Завдання для самостійної роботи

1. Висловіть своє ставлення щодо логопедичного супроводу сімей засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

2. Розробіть консультації вчителя-логопеда для батьків (тема за вибором).

3. Під час практики поспостерігайте за роботою вчителя логопеда з батьками, визначте педагогічні умови, принципи використання ІКТ в логопедії та співпраці із батьками.

4. Продумайте програму спостереження за напрямками використання ІКТ в корекційній роботі (логопедія) та співпраці із батьками.

5. Складіть тези лекції для батьків на тему «Комп'ютерні технології в логопедичній роботі».

Література [1; 2; 7; 9; 10; 11]

Тема 4. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ЩОДО ВПЛИВУ СЕНСОРНОГО ВИХОВАННЯ НА РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ

План

1. Методи сенсорного виховання Марія Монтесорі щодо його впливу на розвиток мовлення
2. Сенсорна кімната в корекційно-розвивальній роботі дітей з вадами мовлення
3. Арома панель "Quadro". Світлова бульбашкова колона VEMA TUBE. Інтерактивний куб з аудіосистемою
4. Фіброоптика. Рамка вкладиш "Геометричні фігури МАКСІ"
5. Навчально-ігровий стіл з підсвіткою. Світлова панель «Нескінченний колодязь»
6. Каркасні сухі басейни. М'які сенсорні подушки «Музичне піаніно»

Ключові слова: сенсорне виховання, діти дошкільного віку, ідеї інтеріоризації, сенсорна кімната, проектування, корекційно-розвивальна робота, арома панель, бульбашкова колона, інтерактивний куб, фіброоптика, рамка вкладиш, геометричні фігури, панно, навчально-ігровий стіл, нескінченний колодязь, світловий проектор, панно, навчально-ігровий стіл, нескінченний колодязь, світловий проектор, сухі басейни, музичне піаніно.

1.Методи сенсорного виховання щодо його впливу на розвиток мовлення

Проблема сенсорного виховання – одна з центральних і найбільш досліджуваних проблем психології і педагогіки. На сучасному етапі розвитку науки ґрунтовно вивчаються теоретичні та прикладні аспекти проблеми.

Під сенсорним вихованням розуміють (О.Запорожець, Л.Венгер, М.Поддяков та ін.) процес сенсорного або сенсорно–перцептивного розвитку, і передусім розвитку сприймання навколишньої дійсності. Сенсорно-

перцептивний рівень психічного відображення дійсності забезпечує найпростіший, актуальний рівень регуляції активності суб'єкта. Однак процес та результат такого відображення в образній формі є необхідною ланкою та умовою більш складних рівнів психічного відображення – уявлення та мисленнєво-мовленнєвого, які в образній та знаковій формі забезпечують повноту розумової діяльності та можливість засвоєння суспільного досвіду, в тому числі в умовах навчання та виховання (Б. Ломов).

Розвиток сприймання відбувається шляхом формування його структурних одиниць – перцептивних дій. Найвагомий внесок у розробку теорії сенсорного розвитку як формування перцептивних (чи сенсорних) дій зробили О.Запорожець, В.Зінченко, Л.Венгер та ін.. Певні аспекти даної проблеми досліджували Б.Ананьєв, Д.Ельконін, Ф.Розенфельд, Б. Ломов, І.Соловійов та ін. (див. опорну схему).

Сенсорне виховання	
Марія Монтессорі	Розроблені М. Монтессорі методи сенсорного виховання були ідентичними до методів вивчення чутливості людини, що використовувались у психофізіології. Сенсорне виховання дітей здійснюється завдяки використанню спеціальних вправ з дидактичним матеріалом, що містить набори форм, кольорів, температур, ваги тощо, розташованих у вигляді серійних рядів та класифікаційних груп для розвитку диференціальної чутливості всіх органів відчуття дитини, крім смаку та нюху: серії циліндрів різної висоти та товщини, серії брусків, що різняться за певними вимірами, серії паличок різної довжини, серії різних фактур поверхні, класифікаційна система форм із внутрішньою серіацією груп (серії прямокутників, трикутників, багатокутників), класифікаційно-серійна система кольорів та їх відтінків. Цінним надбанням системи М. Монтессорі є створення дидактичного матеріалу за принципом аутодидактизму, який полягає у забезпеченні відносно жорсткого “автоматичного” контролю за правильністю виконання дитиною дій на розрізнення та порівняння об'єктів. Запропоновані М.Монтессорі види робіт з дидактичним матеріалом фактично ознайомлюють дитину з еталонними властивостями предметів і частково створюють умови для формування перцептивних дій, що спрямовані на обстеження цих властивостей.
Софія Русова	С. Русова, розробляючи власну концепцію дошкільного виховання, позитивно оцінювала досвід М. Монтессорі та вказувала на необхідність спеціального навчання дітей сприйманню різноманітних ознак навколишніх предметів. Перцептивний розвиток С. Русова вважала першим кроком у формуванні свідомості дитини, і тому у власній концепції визначала засади до одночасного удосконалення “всіх зовнішніх відчуттів шляхом щоденного тренування зорового, слухового, дотикового, а також смакового аналізаторів дитини”.
Іван Сеченьов	Ще у другій половині ХІХ століття І.Сеченов досліджував психіку через її рефлекторне розуміння. Так, аналіз чуттєвого пізнання здійснювався науковцями через визначення характеру біологічної взаємодії суб'єкта із зовнішнім світом. Даний підхід використовувався І.Сеченовим у визначенні та констатації чуттєвих впливів завдяки рухам рецепторних апаратів, що відтворюють властивості об'єктів та складають основу адекватності відображення. І.Сеченов на основі вчення про сигнальні зв'язки організму із навколишнім обґрунтував положення про сигнальну функцію як таку, що орієнтує функцію відчуттів. Вивчення орієнтовних (дослідних) рефлексів, що було розпочато І.Сеченовим, виявило нові напрямки дослідження рефлекторних механізмів відображення, тобто специфічного відношення психічного до об'єкту, що сприймається.
Олександр Запорожець	О. Запорожець вивчав роль орієнтувально-дослідницької діяльності у формуванні та функціонуванні рухових навичок дітей дошкільного віку як складових системи сенсорного розвитку. Науковцем було визначено специфічні чинники в орієнтувальній діяльності дитини

	при формуванні в неї рухового навичку. Такого роду чинники перетворюють розгорнуті зорові та дотиково-рухові реакції у систему умовних орієнтувальних реакцій, які відповідають елементам ситуації. На думку О. Запорожця, існування системи умовних орієнтувальних реакцій свідчить про формування образу ситуації у дитини і тих дій, які мають нею виконуватися у даній ситуації. Також виділені чинники, сутність яких полягає у стереотипізації та узагальненні системи орієнтувальних реакцій, що пов'язано з переходом від сприймання ситуації до її уявлення. Динаміка автоматизації рухового навичку детермінує згортання, скорочення орієнтувальної діяльності. Важливим результатом досліджень, що проводились під керівництвом О. Запорожця, стало підтвердження можливості цілеспрямованої організації орієнтувальної діяльності дитини, що сприяє удосконаленню сприймання нею ситуації, а також значному прогресу в оволодінні рухами. У дослідженні сенсорного розвитку особливого значення набуває врахування діяльнісного підходу, оскільки формування сенсорики дитини здійснюється в процесі виконання нею конкретних дій та діяльності, в яку включається дитина.
Борис Ананьєв	Б. Ананьєв, досліджуючи сприймання як необхідну передумову сенсорного розвитку, зазначав, що удосконалення функцій сприймання здійснюється шляхом врахування властивостей об'єктів у процесі виконання практичної діяльності. Отримані ним результати показують, що онтогенетичний розвиток сприймання пов'язаний з оволодінням дитиною різних видів практичної діяльності. Це ж є передумовою для висновку про взаємозв'язок перцептивних та практичних дій.

ОПОРНА СХЕМА

СЕНСОРНЕ ВИХОВАННЯ ЗА М. МОНТЕССОРІ, С. РУСОВА, І. СЕЧЕНЬОВ, О. ЗАПОРОЖЕЦЬ, Б. АНАНЬЄВ

2. Сенсорна кімната в корекційно-розвивальній роботі дітей з вадами мовлення

Теоретичні обґрунтування щодо використання СК в корекційно-розвивальній роботі дітей з вадами мовлення

Сенсорна кімната являє собою приміщення, обладнане за стандартним або індивідуальним проектом, де дитина або дорослий, перебуваючи в безпечній, комфортній обстановці, наповненій різноманітними стимулами, самостійно або із супроводом спеціаліста досліджує оточуюче. Обстановка СК сприяє нормалізації психічного стану у здорових та хворих людей.

Мозок активізується через стимуляцію базових органів - зору, слуху, нюху, тактильних вестибулярних та інших рецепторів.

В сенсорній кімнаті можна створити умови, в яких людина буде отримувати лише позитивні емоції. Це, в свою чергу, дає можливість досягнути максимальної релаксації за мінімальний час (див. опорну схему).

Сенсорна кімната	
Історія створення	Сенсорні кімнати були розроблені в Голландії наприкінці 70-х років, де народилась ідея штучної стимуляції сенсорного сприйняття. Сенсорні кімнати використовувались реабілітологами та соціальними робітниками для роботи з найбільш важким контингентом хворих психоневрологічного профілю та грубим зниженням інтелекту. На початку 80-х років окрім Голландії одним із найактивніших користувачів сенсорних кімнат стала Великобританія. Розширилось коло пацієнтів: кімнати стали активно

	використовуватись при лікуванні пацієнтів з девіантною поведінкою, дітей з різними психічними відхиленнями і т.д. метод був також з успіхом випробуваний в антистресових та реабілітаційних центрах.
Напрями використання сенсорної кімнати	<p>Сенсорну Кімнату в своїй роботі можуть використовувати різні спеціалісти (лікарі, логопеди, психологи, корекційні педагоги). В умовах ІРЦ психологом ефективно використовується сенсорна кімната.</p> <p>В залежності від форми основної патології і супутніх захворювань сеанси в сенсорній кімнаті можуть бути спрямовані на розв'язання наступних завдань:</p> <ul style="list-style-type: none"> • зняття м'язової і психоемоційної напруги, досягнення стану релаксації і душевної рівноваги; • активація різних функцій центральної нервової системи за рахунок створення збагаченого мультисенсорного середовища; • стимуляція ослаблених сенсорних функцій (зору, слуху, тактильних відчуттів і т.д.); • розвиток рухових функцій; • створення позитивного емоційного фону, підвищення мотивації до проведення інших лікувальних процедур.
Загальні рекомендації та протипоказання по використанню	<p>Тривалість сеансів в сенсорній кімнаті складає 40-45 хвилин. Для легко збудливих дітей тривалість сеансу повинна бути скорочена. При використанні сенсорної кімнати як приміщення для психотерапії тривалість сеансу визначається психотерапевтом індивідуально.</p> <p>Після відвідування СК у дитини є відчуття спокою та відпочинку, навіть якщо заняття були спрямовані на розвиток певних когнітивних процесів, тим більше, якщо була поставлена чітко визначена мета: нормалізація психоемоційного стану. Тут важливо задіяти емоційний фактор, котрий забезпечить велику продуктивність за мінімальний час.</p> <p>Форма проведення занять залежить від індивідуальності та творчого підходу психолога і проблемами яка є у дитини. Заняття в сенсорній кімнаті з дітьми проводяться індивідуально, особливо якщо необхідно досягнути релаксаційного ефекту.</p> <p>При використанні сенсорної кімнати для проведення занять з педагогами можливе проведення фронтальних занять (10-15 чоловік).</p> <p>З дітьми заняття повинні проводитись в формі гри. Тривалість ігор залежить від індивідуальних особливостей.</p> <p style="text-align: center;">Протипоказання</p> <p>Протипоказаннями для проведення сеансів в Сенсорній кімнаті є глибока розумова відсталість, інфекційні захворювання. Частковими протипоказаннями є наявність у дітей частих епілептичних випадків, в даному випадку використовуються лише релаксаційні прийоми. При роботі з дітьми, що мають неврологічні порушення, враховуються спеціальні рекомендації невропатолога. Так, наприклад, при судомній готовності та епісіндромі не можна використовувати світлові прилади, що мерехтять, та ритмічну музику, щоб уникнути погіршення стану.</p> <p>При роботі з гіперзбудливими дітьми необхідно знизити навантаження на сенсоріку, виключити елементи активної стимуляції. При роботі з тривожними дітьми слід уникати різких переходів від одного стимулу до іншого.</p>
Проектування СК	<p>Умовно обладнання СК можна розділити на два функціональні блоки:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Релаксаційний - в нього входять м'які покриття, пуфики і подушечки, настінні та мати на підлозі, сухий басейн з безпечними дзеркалами, прилади, що створюють розсіяне світло, мобайли (підвішені рухомі конструкції, іграшки), установка для ароматерапії та бібліотека релаксаційної музики. •Активаційний - в нього входить все обладнання з світлооптичними та звуковими ефектами, сенсорні панелі для рук і ніг, масажні м'ячики, мобайли (підвішені рухомі конструкції, іграшки) і т.д. Додатково в нього можна включити сухий басейн. <p>Яскраві світлооптичні ефекти приваблюють, стимулюють і підтримують увагу, створюють радісну атмосферу свята. Використання обладнання цього блоку СК спрямовано на стимуляцію дослідницького інтересу та рухової активності.</p> <p>В мінімальний комплект СК входять м'які покриття, безпечна бульбашкова колона з м'якою платформою та кутовим дзеркалом, сухий басейн і світломузичний комплекс. Крім мінімального набору СК можна додатково обладнати: 2-ою бульбашковою колоною, різноманітними пуфиками та подушечками, оптоволоконним пучком, різноманітними світло- та кольоро-ефектами, тактильними панелями, мобайлами і т.д.</p>
Обладнання для СК	М'яке середовище - забезпечує затишок, комфорт і безпеку. Головною його метою є створення умов для релаксації і спокійного стану. Тому всі вироби м'якого середовища виконані в спокійних тонах.

	<p>Зорове та звукове середовище - спокійна музика та розпливчаті світлові ефекти, що повільно змінюються, діють на людину заспокійливо та розслабляючи.</p> <p>Яскраві світлооптичні та звукові ефекти привертають та підтримують увагу, використовуються для зорової та слухової стимуляції, стимуляції рухової активності та дослідницького інтересу.</p> <p>Тактильне середовище - дозволяє опанувати нові відчуття та розвинути тактильну чутливість, вчить розрізняти властивості предметів і покращує зорово-моторну координацію.</p> <p>Середовище запахів (повітряне) - в основі лікування запахами (ароматерапії) лежить принцип впливу на організм людини натуральних ефірних масел, котрі використовувались для лікування і профілактики захворювань з найдавніших часів. Практично всім натуральним ефірним маслам властиві яскраво виражені бактерицидні, антисептичні, антивірусні та проти запалювальні властивості, позитивно впливають на нервову систему, психоемоційний стан, стимулюють процеси саморегуляції та імунітету, покращують роботу всіх систем організму.</p>		
<p>Методичні рекомендації по використанню</p>	<p>Сенсорні кімнати використовуються в медичній та психологічній практиці і призначені для розв'язання наступних завдань:</p> <ul style="list-style-type: none"> • навчання на основі сенсорної стимуляції; • психотерапія; • соціальна адаптація (наприклад, дітей з аутизмом). <p>Перебування в сенсорній кімнаті сприяє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • покращенню емоційного стану; • зниженню неспокою та агресивності; • зняттю нервового збудження і тривожності; • нормалізації сну; • активізації мозкової діяльності; • прискоренню відновних процесів після захворювань. <p>Сенсорна кімната використовується як додатковий інструмент терапії і підвищує ефективність будь-яких заходів, спрямованих на покращення психічного і фізичного здоров'я людини.</p> <p>Сенсорна кімната може використовуватись для релаксації людей з невротичними та психосоматичними розладами та для стимуляції різних функцій організму (слуху, зору, нюху, тактильних відчуттів, рухових функцій, мовлення) у дітей з ДЦП, психічними порушеннями, ЗПР.</p>		
<p>Рекомендації з використання в різних вікових групах</p>	<p>Ранній вік</p> <p>Заняття в Сенсорній кімнаті є одним із напрямів медико-педагогічної корекції дітей першого року життя з перинатальним враженням ЦНС. Заняття проводяться в основному індивідуально, іноді в малих підгрупах. Схвалюється присутність на занятті близької дитині людини (мами) - це знижує тривожність малюка. Кількість занять визначається індивідуально і залежить від динаміки розвитку. Тривалість занять також підбирається індивідуально і залежить від особливостей</p>	<p>Дошкільний і молодший шкільний вік</p> <p>Дошкільний вік є чутливим для розвитку сприйняття, на його основі розвиваються пам'ять, мислення, увага. Корекційна робота в Сенсорній кімнаті спрямована на поетапне включення та синхронізацію усіх сенсорних потоків через стимуляцію різних органів чуттів. Оскільки велика кількість подразників може викликати в дитини негативні емоції, знайомство з Сенсорною кімнатою слід починати, коли всі стимулятори вимкнені. Для дітей корисно на заняттях для усунення одноманітності</p>	<p>Підлітковий вік</p> <p>Спектр роботи з даною віковою категорією досить широкий. Підлітки часто з недовірою ставляться до дорослих, тому необхідно перед початком роботи з будь-якими проблемами налагодити з ними стосунки. Сенсорна кімната створює безпечну, дружню обстановку, яка якраз сприяє створенню таких довірчих стосунків. Перед початком роботи в Сенсорній кімнаті або на початкових її етапах необхідно з'ясувати теми, що цікавлять підлітка, музику, якій він надає перевагу. Від цього залежатиме подальший вибір обладнання для роботи. В сенсорній кімнаті можна ефективно працювати з дітьми та підлітками з девіантною</p>

	<p>адаптації дитини, її емоційних реакцій. Перед початком занять проводиться діагностика, в ході якої виявляється сфера розвитку, що найбільше відстає, на яку і спрямовується основний стимулюючий вплив.</p>	<p>використовувати казкові сюжети, де використання якого-небудь тренажера буде частиною казки. Перед входом в кімнату дітям можна розказати про те, що вони зараз потраплять в чарівну кімнату, а щоб чари не зникли, слід виконувати завдання.</p>	<p>поведінкою, які зазнали насилля, травмовані, виховуються в середовищі гіперопіки або бездоглядні. Внаслідок перерахованих причин в дітей може виникнути схильність до руйнівних дій, агресивність, різкі та немотивовані коливання настрою, надмірна сором'язливість, вразливість або підвищена образливість. В спокійній, довірливій обстановці Сенсорної кімнати в дитини створюється враження захищеності, спокою, впевненості у собі.</p>
--	--	---	--

**ОПОРНА СХЕМА
СЕНСОРНА КІМНАТА (ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ, НАПРЯМИ
ВИКОРИСТАННЯ, ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА
ПРОТИПОКАЗАННЯ ПО ВИКОРИСТАННЮ, ПРОЕКТУВАННЯ,
ОБЛАДНАННЯ)**

3. Арома панель "Quadro". Світлова бульбашкова колона VEMA TUBE.

Інтерактивний куб з аудіосистемою

Ароматерапія. Переваги та властивості.

В основі ароматерапії лежить принцип впливу на організм людини натуральних ефірних масел, котрі використовувались для лікування та профілактики захворювань з найдавніших часів.

Термін „ароматерапія” було створено в 1928 році французьким хіміком Гаттефоссе.

Ароматерапія - це не лише лікування за допомогою нюху та емоцій. Крім запаху кожне ароматне масло складається із комбінації певних речовин, які певним чином взаємодіють з хімічними елементами організму, котрі в свою чергу впливають на певні органи або системи в цілому.

Одним із основних правил підбору ефірних масел є „схвалення” запаху. Якщо аромат ефірного масла не подобається пацієнту, його слід замінити іншим, з подібними властивостями (див. опорну схему).

Арома панель "Quadro"

Це пристрій для ароматерапії. Принцип дії: кожна кнопка відповідає за окремий запах. Натиснувши кнопку, дитина самостійно наповнює кімнату тим ароматом, який їй подобається більше всього.

Дуже проста в використанні – достатньо просто наповнити ємність в панелі арома маслами – і можна знову релаксувати з панеллю.

<https://www.youtube.com/watch?v=q7ILDiKwvzs&feature=youtu.be>

Світлова бульбашкова колона VEMA TUBE

«Bubble Tubes» широко використовуються в сенсорній терапії та дають можливість одночасно і розслабитися, за рахунок створення дивного чарівного світу, і залучитися до гри світла, і розширити межі сприйняття, навчитися чомусь новому. Це розвиток відразу на візуальному і тактильному рівнях.

«Vema Tube» - повітряно-бульбашкова колона з компресором у підставі, наповнена водою. При підключенні до пульта управління, можливо управляти системою підсвічування і змінювати кольори, існує 16 кольорів і м'який білий колір (див. опорну схему).

<https://www.youtube.com/watch?v=ANH-uxosBo0&feature=share>

У пасивному режимі дитина спостерігає за водою у колоні і це сприяє розслабленню та заспокоєнню нервової системи. У активному режимі можна разом зі спеціалістом запускати у колону яскраві іграшки і спостерігати за ними, змінювати за допомогою пульта колір колони, вчитися розрізняти кольори, рахувати та розширювати словниковий запас (див. опорну схему).

Безпечна бульбашкова колона з м'якою платформою та безпечним кутовим дзеркалом з двох частин - в прозорій колоні із міцного пластику, заповненій водою, рухаються різнокольорові фігурки, що підштовхуються бульбашками повітря. Якщо притиснутись до трубки, можна відчути ніжу вібрацію. Для створення м'якого, зручного сидіння, бульбашкова колона обладнується „М'якою платформою”. А „Безпечне кутове дзеркало” створює неповторний оптичний ефект розширення простору.

Дзеркальна сфера з мотором, професійне джерело світла до дзеркальної сфери - промінь світла, відображаючись від дзеркальної сфери, підвішеної до стелі, перетворюється в нескінченну безліч „зайчиків”, які, немов маленькі зірочки, плавно ковзають по стінам, стелі та підлозі, змінюючи колір. В сполученні із спокійною музикою ці спалахи створюють відчуття казки, героєм якої ви стали.

Арома панель "Quadro"	Це пристрій для ароматерапії. Принцип дії: кожна кнопка відповідає за окремий запах. Натиснувши кнопку, дитина самостійно наповнює кімнату тим ароматом, який їй подобається більше всього. Дуже проста в використанні – достатньо просто наповнити ємність в панелі арома маслами – і можна знову релаксувати з панеллю.
«Bubble Tubes»	Широко використовуються в сенсорній терапії та дають можливість одночасно і розслабитися, за рахунок створення дивного чарівного світу, і залучитися до гри світла, і розширити межі сприйняття, навчитися чомусь новому. Це розвиток відразу на візуальному і тактильному рівнях.
«Vema Tube»	Повітряно-бульбашкова колона з компресором у підставі, наповнена водою. При підключенні до пульта управління, можливо управляти системою підсвічування і змінювати кольори, існує 16 кольорів і м'який білий колір.

**ОПОРНА СХЕМА
АРОМА ПАНЕЛЬ «QUARDO», «BUBBLE TUBES», «VEMA TUBE»**

Інтерактивний куб з аудіосистемою

Магічний куб – це м'який виріб у формі куба за допомогою якого можна змінювати колір світлового обладнання і звукове оформлення темної сенсорної кімнати. Магічний куб має 6 кольорових граней і дозволяє змінювати колір та звук в кімнаті шляхом перевертання виробу на конкретну грань. Після цього кімната набуває кольору сторони яка виявилась зверху. Основна мета кубу – сприяти формуванню у дитини розуміння причинно-наслідкових зв'язків між явищами. Виріб допомагає вивчати сенсорні еталони, розвиває впевненість в собі, адже дитина здатна самостійно керувати цілою кімнатною.

Тема: Порушення емоційно-вольових реакцій та їх фактори („Чому мені буває важко”).

Завдання:

- 1) формування групи, індивідуальна бесіда
- 2) знайомство з програмою;
- 3) тестування.

Для групи: учасники занять проходять реєстрацію. Організується знайомство один з одним в колі. Ведучий пояснює мету занять: розвиток умінь регулювати свій настрій, ступінь втоми та поведінку. Наводяться приклади, близькі до проблем учасників групи, але такі, що не вказують прямо на них. Дітей просять висловитись щодо того, наскільки близькі такі ситуації їм особисто. Обумовлюється об'єм занять, імовірні результати.

Ведучий пояснює дітям на доступному для їх віку рівні механізми виникнення надмірних емоційних реакцій та імпульсивної поведінки. Дається

анкета на конкретизацію емоційно-вольових проблем (результати не обговорюються в групі). Пояснюється необхідність ведення щоденника занять. Дається завдання на самостійні записи вдома у щоденник не менше трьох ситуацій, які склали проблему для учасників з оцінкою ступеню напруженості в балах, супутніх обставин, характеру емоційно-поведінкової реакції, наслідків та уявлень про бажану реакцію в даній ситуації.

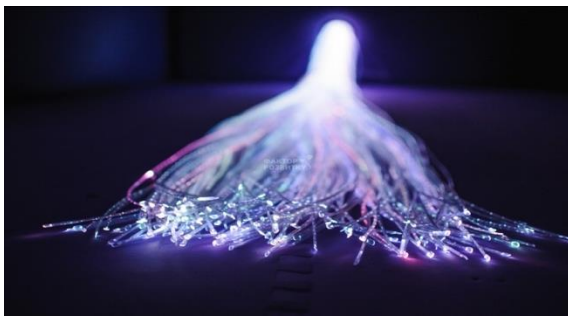
4.Фіброоптика. Рамка вкладиш "Геометричні фігури МАКСІ"

Рамка вкладиш "Геометричні фігури МАКСІ"

Іграшка - рамка вкладиш "Геометричні фігури МАКСІ" розвиває моторику, координацію рухів, гнучкість кисті, окомір, посидючість, концентрацію уваги, тренує аналіз. Допомагає вивчати кольори і геометричні форми.

Фіброоптика

Пучок фіброоптичного волокна – це терапевтичний інструмент для роботи у сенсорній кімнаті. Особливістю цього фіброоптичного волокна є те, що воно повністю знаходиться у доступі дитини, окрім того, що можна його торкатися, у нього можна закутатися, полежати в ньому або на ньому, все це підкріплює покращення психоемоційного стану дитини.

https://www.youtube.com/watch?v=bTKnS-Ggp9M&feature=emb_logo

Світлова штора з фіброоптичного волокна

Використовується в рамках терапії сенсорної інтеграції, снюзелен терапії тощо. Найголовніший терапевтичний напрямок світлової штори – це стимуляція зорової системи, що впливає на психоемоційний стан дитини.

Є унікальна можливість інтерактивного управління за допомогою пульта, який дозволяє змінювати колір волокна. Доступні 8 кольорів - всі кольори веселки і м'який білий колір.

<https://www.youtube.com/watch?v=vrinkyXxu5U&feature=share>

Сухий душ - шатро із різнокольорових атласних стрічок, закріплених на горизонтальній підвісній платформі, яка зсередини є дзеркалом. Стрічки спускаються донизу немов струмені води, до них приємно торкатись, перебирати в руках, проходити через них, торкаючись обличчям. Різнокольорові „струмені” стимулюють тактильні відчуття, допомагають сприйняттю простору і свого тіла в цьому просторі. За „струменями” можна сховатись від зовнішнього світу, що особливо підходить для аутичних дітей.

Ігрове тактильне панно - сенсорна панель для рук, являє собою панно із ковроліну і деталей, що знімаються. Деталі різні за формою, кольором, матеріалом. Вони дають можливість отримання різноманітних відчуттів, сприяючи розвитку тактильної чутливості і сприйняття в цілому.

Сенсорна доріжка для ніг - це доріжка із ковроліну, на якій за допомогою липучок закріплюються різні за фактурою „купини”: мішечки з тонкої, але міцної тканини з різними наповнювачами. Ходьба по ній корисна для розвитку тактильного сприйняття, координації та профілактики плоскостопості.

Масажні м'ячі - призначені для стимуляції тактильної чутливості. Різні за формою, пружністю, фактурою поверхні м'ячі та валики забезпечать вам широкий спектр різноманітних відчуттів, які можна отримати, діючи з цими

предметами самостійно або зосередитись на своїх відчуттях в той час, як спеціаліст робить легкий масаж.

Розгляд та аналіз заняття

Тема: Вплив м'язової релаксації на стан психіки та організму. Роль самонавіювання. Знайомство з Сенсорною кімнатою.

Завдання:

- 1) пояснити механізми впливу на власний стан;
- 2) познайомити з Сенсорною кімнатою, допомогти освоїтись в новій обстановці;
- 3) пояснити правила поведінки в Сенсорній кімнаті.

Спочатку перевіряється виконання домашнього завдання. При його виконанні дитина отримує заохочувальні бали. Діти, що виконали завдання особливо старанно, отримують додаткові заохочувальні бали. Звертається увага на необхідність роботи з щоденником, наводяться приклади із практики ведучого, що доводять користь від щоденника.

Аналізуються типові проблемні ситуації і бажані реакції.

Пояснюється залежність емоційного стану від м'язової напруги, спрямованої уяви і мислення, самонавіювання.

Пояснюються правила поведінки в Сенсорній кімнаті. Діти знайомляться з Сенсорною кімнатою.

Домашнє завдання: продовження самопостережень. Спостереження за розслабленням/напруженням в різних ситуаціях.

Апарат аероіонопрофілактики (бра)

Світло- і кольоро терапія ґрунтуються на впливі на організм людини через орган зору - очі.

Світлотерапія може допомогти тим, хто потерпає від депресії. Найчастіше її симптоми проявляються тоді, коли організму не вистачає сонця

Кольоротерапія використовується для впливу на настрій та загальний стан людини. Вже сотні років тому єгиптяни будували цілющі храми кольору. Ось описані в літературі приклади впливу на організм деяких кольорів:

ЧЕРВОНИЙ - активізує, стимулює;

ОРАНЖЕВИЙ - відновлює, зігріває, стимулює;

ЖОВТИЙ - укріплює, тонізує;

ЗЕЛЕНИЙ - компенсує енергетичні втрати, ослаблює напруження, заспокоює;

СИНІЙ - заспокоює, стримує, охолоджує емоції;

ФІОЛЕТОВИЙ - надихає, заспокоює, знімає напруження.

5.Навчально-ігровий стіл з підсвіткою. Світлова панель «Нескінченний колодязь»

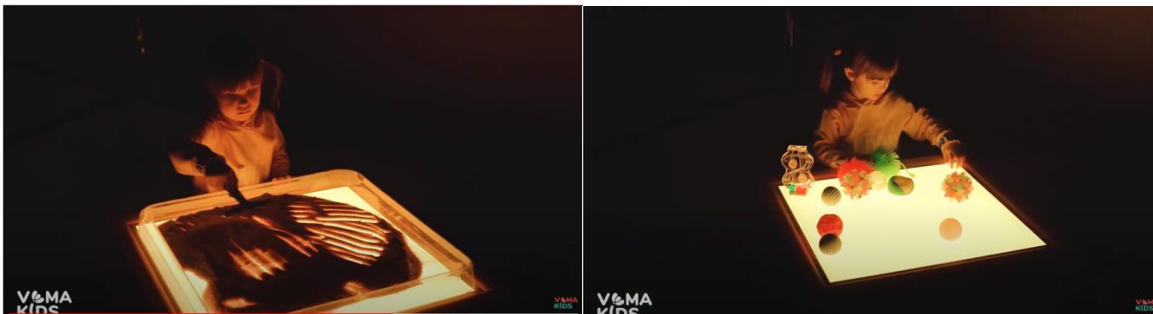
Навчально-ігровий стіл з підсвіткою

Водонепроникний світловий стіл із захоплюючою інтерактивною системою можна використовувати у будь-якому приміщенні з наявними електричними розетками. Пульт дистанційного керування дозволяє змінювати режим, кольори та яскравість.

Відбувається візуальна стимуляція, яка сприяє гармонізації психоемоційного стану дитини, заспокоює його.

Ці заняття розвивають дрібну моторику, забезпечують зорове стимулювання та покращують зорове сприймання дитини.

<https://www.youtube.com/watch?v=KvwQsJ74nIk&feature=youtu.be>

Світловий проектор „Плазма” - прилад проектує найрізноманітніші світлові ефекти на весь простір кімнати.

Безпечний оптоволоконний пучок - водопад величезного числа тонких волокон, на кінцях яких то займаються, то гаснуть „зірочки”. Кольори, що змінюються, привертають увагу та заспокоюють.

Ігровий оптоволоконний пучок „Кольоровий струмок” - пучок світлооптичних волокон з боковим підсвічуванням. Волокна світяться по усій довжині, їх можна тримати в руках та перебирати.

Дзеркальне ультрафіолетове панно „Нитки, що світяться” - призначене для стимуляції зору і тактильних відчуттів. Нитки в темряві підсвічуються ультрафіолетовим світлом. Дзеркало створює об'єм.

Панно „Зоряне небо” - в чорний пластик вмонтовані фібро волокна. „Зорі” та „метеорити” то займаючись, то затухаючи, зачаровують, привертають увагу. Панно поставляється з кріпленням.

Зоряна сітка з контролером - сітка, в яку вплетені лампочки. Вона підвішується до стелі горизонтально (як „Зоряне небо”) або вертикально (як розділювальна штора). За допомогою контролера можна задавати режими: від „неба”, що плавно мерехтить, до біжучих вогнів.

Чарівна нитка з контролером - 8-ми метрова гнучка трубка, з кольоровими лампочками всередині. Світло мандрує всередині трубки. Швидкість руху світла можна регулювати за допомогою ручки на контролері, що створює нескінченну кількість різних ефектів.

Мерехтливі квіти - світильник в вигляді букету квітів (на основі світлооптичних волокон) створить затишок в СК. Ввімкніть його, і в затемненій кімнаті вони раптом „оживуть” і почнуть плавно мерехтати, притягуючи погляд.

Світильник „Полум’я” - світильник, що імітує факел. Полум’я багаття здавна привертало людину якоюсь таємницею. „Холодний вогонь” світильника не лише повністю імітує полум’я, але до нього ще й можна доторкнутись.

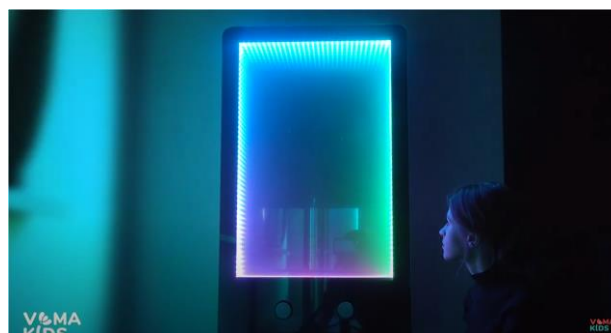
Світильник „НЛО” - настільний світильник, що являє собою великий пучок оптоволоконних ниток, що крутиться та світиться.

Ультрафіолетова лампа з кронштейном та набір аксесуарів до неї (гнучкий шнур, кольорові стержні, набір із 6-ти фарб з пензликом та декоративні рослини, що світяться в УФ) - створюють чарівну текстуру та візуальний ефект. Аксесуари кріпляться в будь-якій точці кімнати і переливаються під ультрафіолетовим світлом. Стимулюють зір та дослідницький інтерес, розвивають спритність та дрібну моторику.

Нічник „Плазма” - яскраві світлооптичні ефекти привертають та підтримують увагу, сприяють зоровій стимуляції, зняттю психоемоційної напруги.

Світлова панель «Нескінченний колодязь»

Системою керують дві кнопки, які змінюють колір та режим мерехтіння. Ця панель корисна для людей із вадами зору, допомагає розвивати просторове та тактильне сприйняття.

<https://www.youtube.com/watch?v=8DCsqysaANY&feature=share>

6. Каркасні сухі басейни. М'які сенсорні подушки «Музичне піаніно»

Каркасні сухі басейни

Сухий басейн - це басейн прямокутної (або круглої) форми з м'якими стінками, наповнений пластмасовими кульками. Може використовуватись як для релаксації, так і для активних ігор. Лежачи в басейні, можна прийняти комфортну позу і розслабитися. Тіло в басейні весь час має безпечну опору, що особливо важливо для дітей з руховими порушеннями. В басейні можна переміщуватись або міняти позу не побоюючись впасти або вдаритись. Пересування в рухомих кульках створює прекрасні умови для розвитку координації рухів в просторі. Ігри в басейні емоційно забарвлені.

Сухі басейни з кульками відомі своїм терапевтичним ефектом, перебування у басейні гармонізує емоційний стан дитини та заохочує його до рухової активності та взаємодії з оточуючими предметами. Перебування у басейні стимулює візуальну, тактильну та пропріоцептивну системи, що у подальшому впливає на покращення навичок моторного планування. Користування сухим сенсорним басейном сприяє розвитку комунікативних та соціальних навичок.

Сухі басейни широко використовуються у рамках ігрової терапії, ерготерапії, сенсорної інтеграції, снюзелен терапії тощо.

М'які сенсорні подушки «Музичне піаніно»

Цей яскравий інтерактивний продукт можна використовувати як безпечну музичну стіну, а також як самостійний елемент дитячої кімнати. Вбудована аудіосистема має кілька режимів, що дозволяє досліджувати різні звуки та ноти. Подушки м'які, миються, і мають каркас для збереження форми.

<https://www.youtube.com/watch?v=VNOI0gzD8TQ&feature=share>

Дитяче дзеркальне панно - безпечне дзеркало для створення оптичного ефекту розширення простору і підсилення впливу світлових установок.

Мат для підлоги - потрібен для створення м'якої поверхні, на котрій дитина або дорослий може лежати, сидіти, рухатись. Між собою мати з'єднуються за допомогою липучок (зі сторони підлоги). Його використання сприяє створенню затишку і комфорту, виконуючи роль „килима” на стіні.

Пуфик-крісло з гранулами „Лежень”, „Острівець”, „Комфорт” - це сидіння, які приймають форму тіла та слугують ідеальною опорою для людини, що сидить або лежить. Поверхня пуфика сприяє тактильній стимуляції частин тіла, що дотикаються до неї. Гранули, що наповнюють пуфик, справляють легкий масажний вплив, сприяючи кращому розслабленню.

Дитяче складне крісло „Трансформер” - компактний кубик при розкриванні перетворюється в зручне крісло, що повторює форму тіла.

Музичний центр з набором касет або СБ дисків - музика є невід'ємною частиною СК. Позитивні емоційні переживання під час *прослуховування* приємних *слуху* музичних творів або звуків природи підсилюють увагу, тонізують центральну нервову систему. Переходи від спокійної музики до тонізуючої сприяють регуляції процесів збудження і гальмування.

Основні форми музико терапії

Звукотерапія - це один з найбільш цікавих і поки що малодосліджених напрямів традиційної медицини. Терапевтичний ефект цієї методики базується на частотному коливанні різних звуків, що резонують з окремими органами, системами або усім організмом людини в цілому.

Музикотерапія - психотерапевтичний метод, що ґрунтується на цілющому впливі музики на психологічний стан.

Розрізняють пасивну і активну форми музико терапії. При пасивній музико терапії пацієнтам пропонують прослуховувати різні музичні твори, що відповідають стану їх психологічного здоров'я.

При активній музико терапії діти самі беруть участь у виконанні музичних творів, використовуючи при цьому як звичайні музичні інструменти, так і незвичайні, наприклад, власне тіло (оплески, постукування і ін.). Основною метою в даному випадку є інтеграція індивіда в соціальні групи, оскільки в музичній співтворчості добре відпрацьовуються різні комунікативні навички, усувається підвищена сором'язливість, крім того, формується витримка та самоконтроль.

Тому, якщо треба поспілкуватись на музичному рівні з дитиною, як ще ненародженою, так і на перших роках життя, то використовуються різні колискові: „Спи, моя радість, засни” (Моцарт - Фліс), „Сон приходить на поріг” (Дунаєвський - Лебедев-Кумач), „За піччю співає цвіркун” (Островський - Петрова), „Коліскова для Світлани” і т.п.

Релаксаційні властивості мають, наприклад, уривки із наступних творів: Бах І.С. „Арія з сюїти №3”, повільні частини з Бранденбургських концертів; Шуберт Ф. „Аве Марія”, 2-а частина 8-ї симфонії; Белліні В. „Каватина Норми”; Вівальді А. „Зима”; Бетховен Л. Другі частини фортепіанних сонат (8, 14, 23); Чайковський П. Анданте кантабіле із 5-ї симфонії; „Червень” і „Жовтень” із циклу „Пори року” та ін.

До активізуючих музичних творів відносять, наприклад, твори В. Моцарта - перші та треті частини із фортепіанних сонат та концертів, „Рондо” з „Маленької нічної серенади”, уривки із опери „Чарівна флейта”; П. Чайковського - вальси з балетів, „На трійці” із „Пір року”, уривок із фіналу 4-ї симфонії; М. Глінки „романси”; А. Вівальді „Весна”; Л. Боккеріні „Менует” і ін.

До ще одного терапевтичного напрямку звукотерапії можна віднести лікування звуками природи. Цієї методики як самостійної не існує, але вона

органічно вписується до багатьох напрямів традиційної медицини, зокрема, психотерапії (див. опорну схему).

Рамка вкладиш "Геометричні фігури МАКСІ"	Іграшка - рамка вкладиш "Геометричні фігури МАКСІ" розвиває моторику, координацію рухів, гнучкість кисті, окомір, посидючість, концентрацію уваги, тренує аналіз. Допомогає вивчати кольори і геометричні форми.
Фіброоптика	Пучок фіброоптичного волокна – це терапевтичний інструмент для роботи у сенсорній кімнаті. Особливістю цього фіброоптичного волокна є те, що воно повністю знаходиться у доступі дитини, окрім того, що можна його торкатися, у нього можна закутатися, полежати в ньому або на ньому, все це підкріплює покращення психоемоційного стану дитини. Додаткові напрямки розвитку за допомогою даного інструменту – це зорова та тактильна стимуляції.
Світлова штора з фіброоптичного волокна	Використовується в рамках терапії сенсорної інтеграції, снюзелен терапії тощо. Найголовніший терапевтичний напрямок світлової штори – це стимуляція зорової системи, що впливає на психоемоційний стан дитини. Різноманітні світлові режими розширюють можливості заняття, можна обирати активне мерехтіння, можна спокійне помірне, або залишати один з можливих кольорів.
Сухий душ	Шатро із різнокольорових атласних стрічок, закріплених на горизонтальній підвісній платформі, яка зсередини є дзеркалом. Стрічки спускаються донизу немов струмені води, до них приємно торкатись, перебирати в руках, проходити через них, торкаючись обличчям. Різнокольорові „струмені” стимулюють тактильні відчуття, допомагають сприйняттю простору і свого тіла в цьому просторі. За „струменями” можна сховатись від зовнішнього світу, що особливо підходить для аутичних дітей.
Ігрове тактильне панно	Сенсорна панель для рук, являє собою панно із ковроліну і деталей, що знімаються. Деталі різні за формою, кольором, матеріалом. Вони дають можливість отримання різноманітних відчуттів, сприяючи розвитку тактильної чутливості і сприйняття в цілому. Ви можете легко вигадати ігровий сюжет, що дуже важливо для занять з дітьми дошкільного віку. Обмацуючи деталі, дитина вчиться розрізняти різні властивості предметів: теплий - холодний, м'який - жорсткий, круглий - квадратний, дерев'яний, пластмасовий і т.п. Всі деталі кріпляться до основної панелі за допомогою липучок.
Сенсорна доріжка для ніг	Це доріжка із ковроліну, на якій за допомогою липучок закріплюються різні за фактурою „купини”: мішечки з тонкої, але міцної тканини з різними наповнювачами. Розмаїття відчуттів робить ходіння по доріжці захопливим для людей будь якого віку. Ходьба по ній корисна для розвитку тактильного сприйняття, координації та профілактики плоскостопості. Для отримання кращих відчуттів рекомендуємо ходити по доріжці босоніж або в тонких шкарпетках.
Масажні м'ячі	Призначені для стимуляції тактильної чутливості. Різні за формою, пружністю, фактурою поверхні м'ячі та валики забезпечать вам широкий спектр різноманітних відчуттів, які можна отримати, діючи з цими предметами самостійно або зосередитись на своїх відчуттях в той час, як спеціаліст робить легкий масаж.

ОПОРНА СХЕМА

РАМКА ВКЛАДИШ «ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ МАКСІ», СВІТЛОВА ШТОРА З ФІБРООПТИЧНОГО ВОЛОКНА, СУХИЙ ДУШ, ІГРОВЕ ТАКТИЛЬНЕ ПАННО, СЕНСОРНА ДОРІЖКА ДЛЯ НІГ, МАСАЖНІ М'ЯЧІ

Контрольні питання для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних занять

1. Охарактеризуйте основні проблеми сенсорного виховання щодо його впливу на розвиток мовлення.

2. Обґрунтуйте рекомендації та протипоказання по використанню СК

3. Проаналізуйте переваги та властивості ароматерапії.

4. Що собою представляє світлова бульбашкова колона «Vema Tube».

Проаналізуйте принцип дії.

5. Що собою представляє інтерактивний куб з аудіосистемою.

Проаналізуйте принцип дії.

6. Охарактеризуйте, які якості розвиває рамка вкладиш "Геометричні фігури МАКСІ"?

7. Висвітліть, що собою являє світлова штора з фіброоптичного волокна?

8. Які якості, відчуття та сприймання можна розвинути за допомогою шатра – «сухий душ»?

9. Що являє собою сенсорна панель для рук – «ігрове тактильне панно»?

10. Охарактеризуйте роботу «сенсорної доріжки для ніг».

11. Проаналізуйте роботу «масажних м'ячів» щодо стимуляції тактильної чутливості.

12. Проаналізуйте основні якості роботи апарату аероіонопрофілактики (бра).

13. Які якості розвивають фахівці використовуючи на заняттях навчально-ігровий стіл з підсвіткою?

14. Охарактеризуйте роботу світлового проектора „Плазма”.

15. Що собою представляє у корекційній роботі безпечний оптоволоконний пучок?

16. Дзеркальне ультрафіолетове панно „Нитки, що світяться” – його роль у корекційній роботі логопеда.

17. Охарактеризуйте роботу зоряної сітки з контролером.

18. Світильник „Полум'я” та світильник „НЛО” спільні та відмінні ознаки.

Охарактеризуйте роботу.

19. Які якості розвиваються у процесі використання нічника „Плазма”.

20. Проаналізуйте роботу світлової панелі «Нескінченний колодязь».

21. Охарактеризуйте роботу м'яких сенсорних подушок «Музичне піаніно».

22. Що собою являє у корекційній роботі логопеда дитяче дзеркальне панно?

23. Яке значення у корекційній роботі має використання пуфику-крісла з гранулами „Лежень”, „Острівць”, „Комфорт”?

24. Проаналізуйте роботу дитячого складного крісла „Трансформер”.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте асортимент сучасних іграшок в магазинах з точки зору їх відповідності педагогічним вимогам та на розвиток сенсорики.

2. На прикладах спостережень за іграми дітей під час практики та вражень свого дитинства доведіть положення щодо впливу сенсорного виховання на розвиток мовлення.

3. Підібрати логопедичні заняття із використанням СК для раннього віку, дошкільного і молодшого шкільного віку, підліткового віку.

4.Зробити аналіз позитивних та негативних сторін щодо використання СК у логопедичній роботі.

5.Користуючись додатком YouTube опрацювати інформацію щодо:

(<https://www.youtube.com/watch?v=q7ILDiKwvzs&feature=youtu.be>)

(<https://www.youtube.com/watch?v=AHH-uxosBo0&feature=share>)

(https://www.youtube.com/watch?v=bTKnS-Ggp9M&feature=emb_logo)

(<https://www.youtube.com/watch?v=vrinkyXxu5U&feature=share>)

(<https://www.youtube.com/watch?v=KvwQsJ74nIk&feature=youtu.be>)

(<https://www.youtube.com/watch?v=8DCsqysaANY&feature=share>)

(<https://www.youtube.com/watch?v=VNOI0gzD8TQ&feature=share>)

Література [1; 6; 8; 9; 12; 14; 15]

Рекомендована література

Базова

1. Богуш А., Луцан Н. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи : навч.-метод. посіб. Київ: Слово, 2008. 256 с.
2. Вренева, Є. П. Ресурси інформаційно-комп'ютерних технологій в навчанні дошкільнят з вадами мовлення. *Логопед.* 2010. № 5. С.125.
3. Гаврись С., Григоренко Є. Інформаційні технології у навчальній діяльності учнів допоміжної школи. *Дефектолог.* 2009. № 11. С. 18–20.
4. Державний стандарт повної загальної середньої освіти : Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 р. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/. Дата звернення: 17.03.2021.
5. Закон України про освіту. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. Дата звернення: 04.04.2021.
6. Засенко В., Софій Н. Інклюзивна освіта: стан і перспективи розвитку в Україні : науково-методичний збірник до Всеукраїнської науково-практичної конференції в рамках реалізації проекту «Створення ресурсних центрів для батьків дітей з особливими освітніми потребами» за підтримки програми IBPP – TACIS Європейської Комісії. Київ, 2007. 180 с.
7. Кадочникова, Н. К. Використання інтерактивної дошки на логопедичних заняттях. *Логопед.* 2012. № 1. С.76
8. Качуровська, О. Корекція мовленнєвого розвитку молодших школярів із тяжкими вадами мовлення засобами комп'ютерних технологій : дис. ... кандидата наук : 13.00.03. Київ, 2006. 224 с.
9. Кисличенко, В. А. Логопедичний супровід сім'ї, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2011. 20 с.
10. Колупаєва, А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія Київ : Самміт-Книга, 2009. 272 с.
11. Кукушкіна, О. І. Комп'ютер в спеціальному навчанні. Проблеми, пошуки, підходи. *Дефектологія.* 1994. № 5. С.54.

12. Миронова, С. П. Використання комп'ютера у корекційному навчанні дітей з вадами інтелекту. Дефектологія. 2003. № 3. С. 41–44.

13. Репіна, З. А. Нові інформаційні технології: спеціалізована комп'ютерна логопедична програма «Ігри для Тигри». *Питання гуманітарних наук*. 2004. № 5. С.47.

14. Чекан, О. І. Застосування комп'ютерних технологій у професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу : навч. посіб. Київ : Слово, 2015. 184 с.

15. Шеремет, М. Сучасні комп'ютерні технології в логопедичній роботі: Збірник наукових статей НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ, 2001. Вип. 1. С. 183–192.

Додаткова

1. Виховання почуттів у дітей за методом Марії Монтессорі: дидактичний матеріал / за ред. З. Б. Борисова, Р. А. Семернікова. Київ: Освітнянин, 1995. 132 с.

2. Гончаренко С.У. Наукові школи в педагогіці. Становлення і розвиток наук.-педагог. шкіл: проблеми, досвід, перспективи : зб. наук. праць. / за ред. В.Кременя, Т.Левовицького. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012.с.27-43,

3. Гриневич Л.М., Морзе Н.В., Бойко М.А. Наукова освіта як основа формування інноваційної компетентності в умовах цифрової трансформації суспільства. Інформаційні технології і засоби навчання, Т. 77. № 3. С.1-26 : веб-сайт. URL : <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3980>. Дата звернення: 17.03.2021

4. Ільченко, А. М. Ідеї раннього і вільного виховання дітей з обмеженими розумовими можливостями у педагогічній спадщині М. Монтессорі : автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.03 / А. М. Ільченко. Київ, 2007. 20 с.

5. Конвенція про права осіб з інвалідністю, 2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text. Дата звернення: 17.07.2021.

6. Конституція України : Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> Дата звернення: 17.07.2021.
7. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та на перспективу. Інститут спеціальної педагогіки АПН України. Київ, 2003. 36 с.
8. Королевская, Т. Видимая речь – 3. *Дефектологія*. 1998. № 5. С. 63–65.
9. Король, А. В. Дистанційно-інтерактивні форми взаємодії логопеда з педагогами та батьками як умова підвищення результативності корекційно-розвиткового процесу. *Молодий вчений*. 2018. № 5.2 (57.2). С. 54–57.
10. Лизунова, Л. Використання комп'ютера у дошкільній освіті. Спеціалізована комп'ютерна логопедична програма «Ігри для Тигри» та досвід її застосування у дитячих садках : веб-сайт. URL: <http://www.logopunkt.ru>. Дата доступу: 01.02.2021.
11. Логопедичний тренажер «Дэльфа – 142» URL: <https://mederia.ru/product/delfa-142/https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-logopedicheskogo-trenazhera-delfa-142-pri-korreksii-narusheniy-rechi-u-starshih-doshkolnikov-s-dizartriye>. Дата доступу: 01.02.2021.
12. Локшина, О. І., Олейнікова О. О. Вплив ідеї Монтессорі на дошкільне виховання в США. Сучасні проблеми теорії та практики школи та педагогіки за кордоном Київ, 1993. 120 с.
13. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. / за ред. Г. С. Тарасенко. Київ : Слово, 2010. 320 с.
14. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посіб. для студентів ВНЗ, Київ: Академвидав, «Альма-матер» 2008. 432 с.
15. Поніманська, Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Академвидав, «Альма-матер» 2008. 456 с.

16. Репіна, З. А., Лизунова Л. Р. Комп'ютерні засоби навчання: проблеми розробки і впровадження. *Питання гуманітарних наук*. 2004. № 5 (14). С. 285.

17. Рібцун, Ю. В. Співпраця вчителя-логопеда з батьками : молодша логопедична група для дітей із ЗНМ. *Дефектологія*. Особлива дитина: навчання та виховання. 2011. № . С. 33–37.

18. Спирін О. М. Основні напрями і тематика дисертаційних досліджень з інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2011. № 1 (89). С. 15–18.

19. Спирін О.М., Носенко Ю.Г., Яцишин А.В. Сучасні вимоги і зміст підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації з інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. *Інформаційні технології і засоби навчання*. № 6 (56), 2016. С. 219-239 : веб-сайт. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1526/1112>.

20. Федій, О. А. Естетотерапія : навч. посіб. для студентів ВНЗ. 2-ге вид., перероб. та допов. Київ : ЦУЛ, 2012. 304 с.

21. Tobii Dynavox (Швеція) : веб-сайт. URL: <http://www.trostri.com.ua/tobii-dynavox.htm>. Дата звернення: 04.08.2021.

Навчально-методичне видання

**МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ПРИ НАВЧАННІ ДІТЕЙ ІЗ ВАДАМИ МОВЛЕННЯ**

Опорний конспект лекцій
у схемах і таблицях
Ч.І.
Укладач *О.І. Чекан*

Тираж 10 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК
№ 6984 від 20.11.2019 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ
89600 м.Мукачево
Вул.Ужгородська. 26
Тел.2-11-09

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>